

ȘTEFAN BERCIU

despre

■ piesa polițistă și experiența de viață a dramaturgului

■ imaginație în teatru

■ modele pentru tinăra generație

○ convorbire de Paul Tutunglu

— Mărturisesc, stimate tovarășe Ștefan Berciu, că, o vreme, cînd am aflat că lucrați „la judiciar“, am fost incitat, mergînd la spectacolele cu piese de teatru semnate de dumneavoastră, să evaluez — dacă se poate spune așa — cantitatea de imaginație de care dispune autorul de piese polițiste, el însuși, în viața de toate zilele, ofițer de miliție.

Cred că n-am reușit, atunci, să despart perfect, ca spectator, faptele imaginare de faptele întîmplate. Ceea ce, cred, confirma o reușită a scriitorului. Iată că am prilejul să vă întreb, acum: ați devenit scriitor din dorința de a aduce în scenă o realitate la care participați sau, dimpotrivă, pentru a da cadrul firesc imaginației de care dispuneți ?

— Îngăduiți-mi să elimin din această întrebare cuvîntul „dimpotrivă“, pentru că, în cazul meu, cele două alternative nu se exclud, ci converg de minune. Pentru mine, cei douăzeci de ani petrecuți în „judiciar“ au însemnat o meînchipuit de bogată experiență de viață, și această experiență trebuia împărtășită, într-un fel ; am ales dramaturgia.

Cît privește despărțirea faptelor reale de cele imaginare, la care v-ați referit, cu privire la scrisul meu, trebuie să mărturisesc: activitatea mea mi-a oferit un imens bagaj de fapte, dar, mai mult decît orice altceva, m-a înarmat cu logică și cu tact. Realitatea mi-a stîrnit imaginația ; nu de puține ori, deși lucrările mele n-au avut la bază nici măcar umbra vreunui fapt real, acțiunea și personajele au apărut posibile, firești.

— De ce, între proză și teatru, ați ales teatrul ? Vreau să subliniez faptul că demersurile dumneavoastră în roman au avut, totuși, ecou...

— Cînd doi termeni ai unei relații rămîn atîta vreme împreună, înseamnă că alegerea a fost reciprocă. Desigur, s-ar putea naște întrebarea : cît de fericită a fost, pentru fiecare, această alegere ? În ceea ce mă privește, de ce n-aș mărturisii, chiar cu riscul unei anumite lipse de modestie (numai pentru acest răspuns) : teatrul a cîștigat în mine un slujitor credincios, un pionier al genului polițist în țara noastră, un dramaturg care, în nici una dintre cele 13 piese, cite i s-au prezentat pînă astăzi, nu și-a îngăduit, nici o clipă, să se lase furat de aventura grațuită ; dimpotrivă, a urmărit întotdeauna să transmită un mesaj educativ, să atragă atenția asupra unor stări de lucruri condamnable, să țină trează vigilența maselor, să cultive spiritul de dreptate și cinstea, să întărească respectul pentru viața umană, pentru avutul obștesc, pentru ordine.

De ce am ales teatrul ? Ei bine, pentru că am găsit în el calea cea mai potrivită dorinței mele de a comunica semenilor, direct, experiența și crezul meu de viață.

Ce-i drept, după o vreme, am scris și proză : un volum de nuvele și șapte romane. Cel de-al optulea, „Pichetul în alarmă“, a și văzut lumina tiparului. Sper ca Editura „Albatros“ să-mi editeze, chiar în acest an, romanul intitulat „Purgatoriul“, pe care l-am predat la sfîrșitul anului 1975.

— Cu ce ochi priviți lumea actorilor ?

— Îi stimez... Ei sînt sarea spectacolului, ei sînt sufletul ideilor, al închipuirilor noastre. Ei sînt glasul nostru, al dramaturgilor.

— Dar lumea... cronicarilor ?

— Nu mi-am iubit toți profesorii, dar i-am prețuit și le-am fost recunoscători, ori de cîte ori știau ceea ce știam și eu sau chiar ceva mai puțin. Întotdeauna, însă, am venerat pe dascălul care, pe lingă dojană, îmi spunea și cum să mă îndrept.

— Vă amintiți, sper, că am anunțat descoperirea unui alt Ștefan Berciu, în spectacolul Ce-aveți cu Bibicu?, pus în scenă la Botoșani. Avem ocazia, acum, să aflăm și părerea dumneavoastră.

— În tot ceea ce am scris și voi mai izbuti să scriu, am fost și voi rămîne același om al cetății, care a luptat și luptă pentru triumful binelui, al cinstei și al demnității omului. Ce-aveți cu Bibicu ? n-a fost o comedie de dragul hazului, ci înfățișarea unui act colectiv de denunțare a necinstei, de încriminare a unui delapidator, supus oprobriului public și zdrobit cu arma risului. Desigur, mijloacele au fost altele, dar cred că mi m-am depărtat de mine însumi.

— Intenționați să arătați publicului și un Ștefan Berciu autor al unor piese de teatru... nepolițiste ?

— Greu de făcut o asemenea afirmație. Dar, piese de teatru „nepolițiste“, în afară de Ce-aveți cu Bibicu?, am mai scris și au fost reprezentate (Naufragații, Pisica sălbatică, Trădătorul, Barul aventurilor). N-aș putea avea, însă, conștiința împăcată, dacă aș afirma că sînt pe deplin străine de amprenta acestui gen. În sfîrșit... hai să le spunem „nepolițiste“. Poate că tot astfel va fi categorisită și noua mea piesă (la care încă lucrez) și în care atac — sper — pînă la desființare genul de escroci care se îndeletnicesc cu vrăjitoria, cu ghicitul și cu prezicerile. Ridiculizez și biciuiesc în ea, deopotrivă, practicienii, cît și pe cei ce se lasă pradă unor astfel de înșelătorii. Și, din nou, stimulate interlocutor, îmi iau îngăduința să precizez că nici această comedie n-am conceput-o de dragul hazului, ci din dorința de a releva masele, mai ales tinerei generații, odată cu ridicolul situației în care victimele-clienți sînt azvîrlîți, și grotescul tragic care poate pîndi naivitatea.

— Din ce generație de scriitori faceți parte?

— La orice vîrstă îmi veți pune o astfel de întrebare, vă voi răspunde, ca un școlar

cuminte: fac parte din actuala generație de scriitori.

— Sînteți spectator de teatru? Credeți în viabilitatea acestei categorii de consumatori de artă?

— Dacă m-aș îndoi, fie chiar și pentru o clipă, de viabilitatea acestei categorii de consumatori de artă, n-aș mai scrie teatru și, odată cu asta, cred că aș înceta să exist.

— Ce educă și cît educă teatrul?

— Consider că teatrul este un mijloc deosebit de eficient de transmitere a celor mai generoase idei, scena fiind, poate, cea mai captivantă tribună, de la care pot fi rostite și exemplificate marile lecții de viață. Sînt pe deplin încredințat că toți cei care slujim această instituție, teatrul, putem contribui neîncăput de mult la îndeplinirea programului Partidului Comunist Român, pe plan etic, ajutînd la întărirea conștiințelor, la formarea caracterelor celor din tînăra generație, educînd masele în spiritul luptei revoluționare, într-un cuvînt, participînd la educarea omului de tip nou, demn de societatea noastră socialistă.

Note

Teatrul în „Biobibliografia” Lucian Blaga

Semnalăm în numărul trecut al revistei noastre o apariție editorială importantă: în volumele 4 și 5 de „Opere”, întreaga producție dramatică a marelui poet Lucian Blaga.

Din nou avem satisfacția de a semna o scriere privind pe clasicul poet, de această dată, din unghi strict informativ — biobibliografia Lucian Blaga. Apărută la Editura Științifică și Enciclopedică (editură cu strălucite inițiative biobibliografice — Mihail Kogălniceanu, Vasile Părvan, George Călinescu, Nicolae Bălcescu, Nicolae Iorga, Ion Slavici, A. D. Xenopol etc.), masiva operă se

datorează unui distins bibliograf și istoric literar, D. Vatamaniuc, autor, printre altele, al monografiei documentare exhaustive Ion Slavici.

În 8776 poziții bibliografice, se înregistrează prezența în cultura română a poetului, între anii 1910—1977. Au fost cercetate circa 1000 de ziare și reviste, cuprînzîndu-se toate sectoarele prodigioasei activități a lui Blaga. Biobibliografia are o mare importanță pentru cine se va ocupa de Lucian Blaga, personalitate deplină a culturii noastre (cele 20 de studii monografice existente fiind parțiale). Capitolul biografic este, pînă astăzi, cea mai amplă investigație cronologică în viața poetului.

Pentru omul de teatru, biobibliografia oferă un tablou complet al editării, difuzării și comentării dramaturgiei poetului. D. Vatamaniuc a depistat 571 de surse

bibliografice privind teatrul lui Blaga. De la studiul lui Tudor Vianu din ziarul „Cuvîntul”, din 1925 (în care Zamolxe și Tulburarea apelor erau văzute ca „simboluri în acțiune”) și pînă la studiul lui George Gană din revista „Teatrul”, din 1967 (în care piesa Anton Pann este pusă sub semnul demnului creației), asupra teatrului lui Blaga s-au pronunțat, în studii sau cronici de referință, condeie dintre cele mai autorizate — Petru Comarnescu, Al. Philippide, Sextil Pușcariu, Perpessicius, Edgar Papu, I. Negoișescu, Ovidiu Papadima...

Un fapt interesant — cel mai viu comentarii în presă, judecînd după bibliografie, le-au stimulat dramele Meșterul Manole (1927), Cruciala copiilor (1930), Avram Iancu (1934).

I. N.